DE CONSTITUTIONEEL.

NIEUWE 'SGRAVENHAAGSCHE COURANT.

No. 67. **Zondag 16 en Maandag 17 December.** 1855.

Uitgever : **C. H. SUSAN, Jr.**, te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten : **M. Schooneveld & Zoon**, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau : Jan-Hendrikstraat, No. 259, te 's Gravenhage.

Deze Courant verschijnt alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.
Abonnementsprijs voor 3/m. *f* **4.50**; franco per post *f* **5,50**.
Advertentiën van 1—6 regels *f* **1**. Voor elken regel meer **15 cents**; behalve **35 cents** zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden worden geplaatst tegen betaling van *f* **1**, het zegelgeld daaronder begrepen.

Muntplaatjes.

Onder de punten, die bij het dezer dagen zoo zeer handelde vraagstuk, nopens de muntplaatjes, ter sprake komen zijn, behoort dat wegens de handelingen enz. n den muntmeester. De heer VAN BOSSE heeft daarn inzonderheid gewag gemaakt. De afgevaardigde Rotterdam zeide o. a.: „op de toestemming, door de ring aan den muntmeester gegeven, om ook als nnemer op te treden, zou ik het gezegde kunnen epassen van een Fransch Staatsman: *„C'est pis qu'un me, c'est une faute.„* Ik beschouw het als eene fout. heb toch met verwondering gehoord, dat de Minister n Koloniën verklaard heeft, dat bondgenootschap van n aannemer en den muntmeester met genoegen te ebben gezien en dit te hebben aangemoedigd. De inister, die nu zoo goed wist al de gevaren, waaraan j bloot stond, had éénen technicus te zijner beschikng, en dat was de muntmeester. Wie anders dan hij beter in staat, om de berekeningen der fabrikanten j de verwerking van metaal na te gaan. Ik geloof et dat er één onder de ambtenaren der Regering artoe zoo goed in staat is als de muntmeester. En u is het deze muntmeester, dien men als partij tegenver zich plaatst; hem staat men toe aannemer te orden en vergunt men met den aannemer te contacteren. Daardoor berooft men zich noodwendig van e onpartijdigheid van dien ambtenaar. Het zou hem och niet ten kwade geduid kunnen worden, indien hij, enmaal verlof van den Minister bekomen hebbende m mede te concurreren tot de aanneming, even als eder tracht, dit tot zijn grootste voordeel te doen en den hoogst mogelijken prijs te bedingen.„

Te regt zegt de heer VAN BOSSE, dat de schuldovereenkomst niet in strijd was met de doode letter van de wet.

Maar wie was er de oorzaak van, dat de muntmeester ook als aannemer mogt optreden, en dat hij tot de aanneming mogt mede concurreren?

Wie anders dan de heer VAN BOSSE zelf.

Immers in het begin van 1850 werd bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal behandeld het ontwerp van wet, houdende regeling van het toezigt en de zorg over de zaken der Munt.

Bij de behandeling van dat ontwerp werd door eenige leden de vrees geopenbaard, dat, wanneer men den muntmeester toestond voor eigen rekening te munten, zijn eigen belang in strijd zou kunnen komen met de belangen des Rijks, en hij zich zou kunnen laten verleiden, om bijzondere personen of zelfs het Rijk te laten achterstaan, wanneer hij voor eigen rekening wilde munten.

De toenmalige Minister van Financien, de heer VAN BOSSE, heeft op die bedenking, in zijne Memorie van Beantwoording van 8 Maart 1850 (zie *Bijlagen* II, bl. 201) het volgende geantwoord:

„Hiertegen echter, kan men in het midden brengen, dat het nieuwe Munt-collegie, blijkens art. 3 dezer wet, moetende zorgen voor de stipte uitvoering der wettelijke bepalingen het Muntwezen betreffende, ook wel degelijk zal moeten toezien, dat door den muntmeester niet wordt gederogeerd aan het bepaalde bij art. 18 der wet van 26 November 1847, (*Staatsblad* no. 69). Ten einde echter het collegie daartoe de noodige magt te geven, is het niet overtollig in de wet uit te drukken, dat de muntmeester onder de bevelen van dat collegie staat.

„Verder kan hier nog bijgevoegd worden, dat in art. 13 der tegenwoordige instructie van den muntmeester, bij Koninklijk besluit van den 24 Augustus 1846, No. 54, vastgesteld en op het deswege betuigd verlangen in den jare 1848, bij afschrift aan de Tweede Kamer medegedeeld, ook is bepaald geworden, dat bij de werkzaamheden, hem, hetzij van wege het Rijk, hetzij door bijzondere personen, opgedragen, in geen geval zal mogen doen achterstaan VOOR WERKZAAMHEDEN, DOOR HEM VOOR EIGENE REKENING ONDERNOMEN.„

Het blijkt dus hieruit duidelijk, dat de heer VAN BOSSE zelf in den jare 1850 van oordeel was, dat de muntmeester bevoegd was *werkzaamheden voor eigene rekening te ondernemen*, en als dit vast staat, dan bevreemdt het ons, dat de heer VAN BOSSE het nu tot eene grief aan de Regering maakt, dat men de concurrentie en medewerking aan den muntmeester heeft vrijgelaten.

De Sondtol-quaestie.

II.

Geschiedkundige nasporingen hebben reeds voorlang aangetoond, dat de Sondtol oorspronkelijk begon met de heffing eener belasting van zout en wijn, benevens een gering scheepsgeld. Reeds als zoodanig evenwel bragt de belasting, die Denemarken hief, hevige botsingen met het toen magtige Hanséverbond te weeg. De zegevierende wapenen van dit Verbond bragten, in 1363 en 1365, Koning Waldemar III onder en bevochten de vrijstelling van den Sondtol „ten eeuwigen dage„. Deze gelofte werd nogtans niet in acht genomen; want reeds kort daarna werden Hanseatische schepen in de Sond aangehouden en tot betaling van tol gedwongen. Nieuwe overwinningen bevestigden de vroeger erkende vrijstelling, welke vernieuwd werd in 1443, 1477 en 1524 en, eindelijk, ten allerduidelijkste bij het verdrag van Odensee van 1560. Tusschen deze verschillende tijdperken in liggen veelvuldige heffingen van Denemarken, dat ze trachtte te vergoêlijken door de bewering: „dat het oude regt reeds lang door de werking des tijds was vernietigd geworden.„ Het gelukte Denemarken, door bevoorregting in de Sond, op zijne zijde te krijgen den mededinger van het Hanzéverbond, de Nederlanden; en men heeft de beschuldiging geopperd dat Nederland eigenlijk de oorzaak is, dat de Sondtol, door verpligtingen bij verdrag vast te stellen, eene plaats in het Staats- en Volkenregt heeft erlangd: het allereerst door het verdrag van Spiers, in 1544, waarin werd erkend, om den „van oude tijden af bestaanden tol te betalen„. Deze verpligting, hoe rekbaar ze ook was, gaf aan Denemarken voldoende gelegenheid tot plagerijen en afpersingen van allerlei aard. Tegen het bezwaar, dat er sedert 1548 eene verhooging van tol had plaats gegrepen, werd de bewering overgesteld: dat de Koning als zelfstandige beheerscher naar goedvinden de tollen verhoogen kon. Denemarken maakte dan ook gebruik van zijne toenmalige magt, om privilegiën te verleenen of te onthouden; in de Sond maakte het onderscheid tusschen gepriviligieerde en ongepriviligieerde volken. Tot laatstgenoemden behoorden de Engelschen, Schotten, Franschen en Portugezen; zij betaalden, volgens een tarief van 1558, voor het schip een rozenobel, voor alle goederen één procent der waarde, en voor wijn $3\frac{1}{3}$ procent. Tegenwoordig, na verloop van 300 jaren, moeten de *bevoorregte* natiën méér betalen dan destijds de ongepriviligieerden!

De gepriviligiëerden — de Nederlanden en de Staten van het Hanzé-verbond — moesten van eene lading zout zes vaten betalen, tegen ontvangst eener schadeloosstelling van een goudgulden, en bovendien belasting betalen van Rijnsche en andere wijnen. Overigens genoten de zes Wendische Hansé-steden (Lubeck, Hamburg, Rostock, Straalsund, Wismar en Lüneburg), de volste vrijheid voor eigene goederen en eigene schepen; voor vreemde goederen werd van 1 tot 3 rozenobels betaald. De Oostersche Hanzé-steden (Dantzig, Koningsbergen, Riga, Reval, Pernau, Stettin, Griefswald, Wollgast, Elbing en Colberg), betaalden ook voor eigen goederen in eigen schip één rozenobel, voor vreemde goederen twee rozenobels. De Nederlanden en de Westersche Hanzé-steden betaalden 1 à 2 rozenobels, al naar gelang het schip geladen of in ballast voer; Amsterdam bezat, bovendien, tolvrijheid voor wijnen.

Intusschen was er over den Sondtol onophoudelijk verschil en gedurige strijd. Het Hansé-verbond hield nog lang zijn overwigt in de Noordsche wateren staande; zijne magt begon inmiddels te dalen, en Denemarken verwierf in het verdrag, dat te Odensee in 1560 „met de verhevene Hanzé-steden„ gesloten werd, nieuwe voordeelen. De steden bleven, 't is waar, van tol vrijgesteld, maar koper werd daarvan uitgezonderd; voorts moesten zij zich aan een schrijf- en tonne-geld onderwerpen en, op straffe van een rozenobel, zeepassen bezitten en certificaten van de lading. Drie jaren later, 1563, gaf de oorlog met Zweden een nieuw voorwendsel tot aanzienlijke verhooging van den Sondtol, die, door middel van verdragen, zoowel op de Hansésteden als op de Nederlanden, werd toepasselijk verklaard. De vrede van Stettin, in 1570, had de tolvrijheid van Zweden bevestigd; maar verdragen schenen op dit terrein steeds van geenerlei verbindende kracht te zijn. De tollen wisselden af naar de willekeur van Denemarken; de eene belasting werd gevoegd bij de andere; de schepen werden doorzocht en met beslag belegd. Christiaan IV achtte zich zelfs gemagtigd om den doorvoer van alle goederen door de Sond te verbieden, tenzij met bijzonder verlof en tegen betaling van vooraf bepaalde, ten eenenmale overdreven, belastingen.

Deze tergende handelingen noopten de Nederlanders om zich, in het jaar 1640, met Zweden te verbinden; zij traden op Zwedens zijde en lieten hunne vloot in 1643 voor Kopenhagen verschijnen. Dit werkte; er werden onderhandelingen aangeknoopt, waarin beide mogendheden voor alle natiën vrije en ongehinderde scheepvaart eischten, en de stelling verwierpen, dat de Sond een Deensch kanaal zou zijn. De zegevierende Zweedsche generaals TORSTENSOE, HORN, WRANGEL, KÖNIGSMARK hadden Denemarken vernederd; onder de kundige leiding van den kanselier OXENSTIERNA verkreeg Zweden door den vrede van Brömsebroe, 13 Augustus 1645, nieuwe provinciën en algeheele vrijstelling van den Sondtol met alle daarbij behoorende belastingen voor al zijne goederen en al zijne toenmalige bezittingen, waartoe ook het hertogdom Pommeren behoorde. De vrede van Rotschild, 1658, en van Kopenhagen, 1660, bekrachtigden op nieuw deze vrijstelling en erkenden den eenen oever van de Sond als te behooren tot het grondgebied van Zweden. Door dit verlies van grondgebied ging dan ook de meest wezenlijke titel van een Deensch „hoogheidsregt„ op de Sond verloren.

Frankrijk was in 1645 voor Denemarken tegen de Staten-Generaal opgetreden. Het gevolg daarvan was, dat Holland, nadat de Deensche Regering langs onderhandschen weg kennis bekomen had van de geheime, op eindelijk toegeven berekende, instructiën van den Hollandschen gezant, zich, door het verdrag van Christianopel (13 Aug. 1645) moest tevreden stellen met een bepaald gespecificeerd tarief. Holland heeft evenwel nooit uitdrukkelijk het Deensche regt tot tolheffing erkend, gelijk dat regt dan ook nu nog door geen der Mogendheden erkend is.

De Deensche behendigheid kwam dadelijk weder te voorschijn. In eene slot-clausule van het tarief van Christianopel leest men: „en zullen alle ladingen, die in „bovenstaande lijst niet gespecificeerd zijn, *berekend* „worden naar koopmansgebruik en alzoo gelijk reeds „van oudtijds werd geobserveerd.„ Denemarken vond hierin de gelegenheid, om goederen, die in het tarief niet opgenoemd waren, zonder onderscheid ver boven één procent te belasten. Zoo ontstond, lijnregt in strijd met het verdrag van Christianopel, de onverpligte tolpligtigheid voor ongenoemde goederen. Voorts maakte Denemarken gebruik van het verzuim, dat men had gepleegd, door in het bedoelde verdrag niet op te nemen Denemarkens verpligting tot onderhoud der kustvuren en bakens; Christiaan IV liet vuren, bakens en tonnen *wegnemen*, en eerst na het toestaan van nieuwe belastingen werd de donkere en gevaarlijke kust op nieuw verlicht.

Op den grondslag van het verdrag van Christianopel

verkreeg Frankrijk, als loon voor zijne hulp in 1645, en daarna Engeland, in 1654, gelijkstelling met de Hollanders; zij werden gepriviligieerd. Om hetzelfde doel te bereiken zijn, in den loop des tijds, door de meeste natien overeenkomsten met Denemarken gesloten, waarvan het verdrag van Christianopel algemeen de gewigtigste is. Eene aflossing van den tol van de zijde van Holland door eene jaarlijksche schatting van 350,000 gulden was slechts tijdelijk: van 1649 tot 1653. Daarentegen heeft het latere verdrag van 18 Junij 1701, waarin onder anderen wordt bepaald, dat ongenoemde goederen niet meer dan één percent van de waarde zullen betalen, zijne geldigheid nooit verloren en wordt, integendeel, nog in de conventie van 1841 als verbindend beschouwd.

STAATHUISHOUDKUNDIGE BESCHOUWINGEN.

V.

Het beginsel, *dat de wetgever zich tot de verschaffing van zekerheid aan personen en eigendommen heeft te bepalen*, hebben wij in een vorig artikel getracht te verdedigen tegen den schijn, alsof daarmede eene te roekelooze inbreuk op een welingerigt Staatshuishouden zou worden begaan. Maar wij zouden ons oogmerk kunnen hebben voorbijgestreefd. Men zou het van weinig beteekenis kunnen achten, dat beginsel aan te nemen, als het zich zoo gereedelijk laat overeenbrengen met elke maatschappelijke inrigting, naar een ander of welligt zonder grondbeginsel daargesteld.

Daarom behielden wij ons voor nader te overwegen wat met de door ons aangeprezene leer van BASTIAT onvereenigbaar is.

Gelijk wij reeds verklaarden, wij achten die leer deugdelijk en wenschen haar aan te bevelen, in hare groote trekken, in hare beginselen. Wij behoeven daarom met onzen schrijver niet in te stemmen in de geheele toepassing van die beginselen. Zoo zouden wij meenen, dat onderwijs en eeredienst tot de middelen behooren, waardoor zekerheid van personen en eigendommen moet worden verkregen. Wij gelooven dan ook niet met BASTIAT alle bemoeijenis van den wetgever met onderwijs en eeredienst te moeten afkeuren. Maar wij kunnen deze vraag van loutere toepassing gerust buiten beschouwing laten. Toch blijft de betrachting van zijne leer, ook in hare negative rigting, een onmiskenbaren invloed oefenen op de handelingen van wetgever en bestuur.

De kortste, meest zamengetrokkene uitdrukking die wij in BASTIAT's werken aantroffen voor hetgeen hij wilde zien verdwijnen uit de wetgeving en het bestuur van zijn vaderland, achten wij deze: «*wettelijke roof.*» (1) Inderdaad die uitdrukking is vrij onzacht. CHARLES DUPIN had het socialismus *roof* genoemd. «Er is» schrijft naar aanleiding hiervan BASTIAT «roof *buiten de wet* en roof *door de wet.* Den roof buiten de wet, gemeenlijk diefstal, opligting genoemd en door de strafwet bereikt, dezen zal men niet met den naam *socialismus* bestempelen. Die roof toch is het niet, waardoor de maatschappij stelselmatig in hare grondslagen wordt bedreigd. Maar wat DUPIN onder *socialismus* verstaat, onder dat socialismus waaraan MONTALEMBERT wil dat wij den oorlog verklaren, het is de *wettelijke roof.* Hoe dien roof te herkennen? Men onderzoeke slechts of de wet aan den een' ontneemt wat hem toebehoort, om aan een' ander te geven wat dezen niet toebehoort: of de wet, ter bate van een' burger en ten koste van den ander, eene daad bedrijft die de begunstigde burger buiten de wet niet zou kunnen volbrengen zonder misdrijf. Ontmoet gij zulk eene wet, haast u haar in te trekken. Zij is niet slechts op zich zelve een onregt, zij is eene milde bron van andere onregten. Zij eischt wederkeerigheid. Past gij niet op, de éene wet wordt een stelsel. De begunstigde voorzeker, zal zich beroepen op *verkregene regten.* Hij zal zeggen dat de staat aan zijne industrie bescherming en aanmoediging schuldig is; dat de staat, hem verrijkende, de arbeiders begunstigt aan wie zijne dagloonen worden uitgegeven. Wacht u aan die sophismen gehoor te geven, want daardoor maakt gij den *wettelijken roof* tot uw systema. Dat is geschied. Alle klassen willende verrijken, de eene ten koste van de anderen, heeft men, onder voorwendsel van te *organiseren,* den *roof gegeneraliseerd.* Van daar tarieven, bescherming, premien, subsidien, aanmoedigingen, schaalregten, erkenning en inwilliging van regt op arbeid, op voordeel, op dagloon, op onderstand, op crediet.

«Een zamenstel van al zulke ontwerpen, die allen met elkander het beginsel van roof gemeen hebben, ziedaar het *socialismus.*»

Wij gelooven dat uit deze aanhaling duidelijk genoeg blijkt *waartegen* eigenlijk de leer van BASTIAT gerigt is. In al zijne schriften vindt men het denkbeeld verspreid, dat de wetgever niet scheppen kan, dat hij, wat hij geeft, elders ontnemen moet. De juistheid van dit denkbeeld, in zooverre de wetgever met *stoffelijke* middelen en krachten der natie te doen heeft, laat zich, gelooven wij, niet weêrspreken. Waartoe de miskenning van dit denkbeeld, waartoe onverschilligheid van den wetgever voor het *ontnemen* wanneer hij *geven* wil, heenvoert, daarvan heeft onze aanhaling eenige verschijnselen vermeld. In een land als het onze, welks grondwettige instellingen aan de bevolking eene niet onbeduidende mate van min of meer regtstreekschen invloed op algemeene en plaatselijke wetgeving verzekeren, past het iederen burger toe te zien in hoeverre het stelsel van roof in zijne wetgeving gedrongen is, mede te werken tot het uitroeijen van dat stelsel zoo het wortel schoot, te helpen waken dat het zich niet verder voortplante!

(1) *Spoliation légale.* BASTIAT, *La Loi* 1850 p. 20 Seqq.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Bij voortduring dezelfde onzekerheid omtrent de vredesgeruchten. Vrij algemeen is men van oordeel, dat Engeland, Frankrijk en Oostenrijk het eens zijn, doch de vraag is en blijft of Rusland geneigd zal zijn, de voorstellen aan te nemen, welke, naar men zegt, door Oostenrijk gedaan zijn. Het is ook moeijelijk hierover een oordeel te vellen, zoolang men niet weet, waarin die voorwaarden eigenlijk bestaan en in welken vorm zij ingekleed zijn.

De *Morning Chronicle* deelt een telegraphisch berigt uit Berlijn van Woensdag ll. mede, luidende aldus: «Zonder eenige oogenschijnlijke reden is de hoop op nieuwe onderhandelingen hier aanmerkelijk verflaauwd; lord Bloomfield en de markies de Mourtier, gezant van Frankrijk, hebben echter gezamenlijk eene conferentie gehouden met den heer von Manteuffel. Uit Weenen ontvangen wij de verzekering, dat de vrede dagelijks meer waarschijnlijk wordt en dat daarvoor nooit meer grond bestond dan thans. Dit gevoelen heeft veel veld gewonnen, sedert de terugkomst uit Parijs van den burggraaf de Serres, eerste secretaris der Fransche ambassade, en de aankomst van sir Hamilton Seymour. De door beide overgebragte instructien zijn van den meest voldoenden aard en de Engelsche en Fransche ministers hebben aanhoudende conferentien met graaf Buol. In Parijs daarentegen schijnt men ook hoop op vrede te hebben. Men beweert daar dat de heer de Serres een gunstig antwoord der Fransche regering en de goedkeuring van Engeland, op de voorstellen van Oostenrijk, naar Weenen zou overgebragt hebben.

Opmerking verdient het, dat het Russischgezinde blad *le Nord* nog zeer twijfelt, of de vrede wel zal kunnen worden gesloten, althans zoo lang lord Palmerston aan het bestuur is. Het blad oppert de gissing, dat, ingeval Frankrijks vredelievende bedoelingen geen ingang mogten vinden, het zich ligt met Oostenrijk over den vrede zou kunnen verstaan. Voorts verdient ook de aandacht een berigt in een Duitsch blad, dat in Rusland de gevoelens betrekkelijk het groote vraagstuk veranderd zouden zijn in dien zin, dat de oud-Russische partij meer tot den vrede zou neigen; terwijl thans de zoogenaamde liberale Russische partij voor de voortzetting van den krijg zou zijn. Eindelijk ontgaat het de oplettendheid niet, dat het Parijsche blad *l'Univers,* in tegenspraak met de meeste andere Fransche dagbladen, zeer voor de voortzetting van den oorlog ijvert, ja den vrede niet wenschelijk noemt; iets, waarover het door de Fransche liberalen streng gegispt wordt, die toch het voortduren van den geessel des oorlogs, zoo er maar eenige kans is om er een einde aan te maken, als een gebiedenden pligt beschouwen. Bij al deze beschouwingen van verschillenden aard, is het waar dat Oostenrijk zich meer en meer ontwapent ook aan de Russische zijde, hetgeen de hoop op vrede niet weinig aanwakkert. Dit alles neemt niet weg, dat Rusland voortgaat met ontzaggelijke verdedigingswerken in de Oostzee en in de zuidelijke gewesten, en dat de bondgenooten mede alles tot een derden veldtogt in gereedheid brengen.

Het geheele vliegende eskader van de Engelsche Oostzeevloot, bestaande uit de schepen *Magicienne, Losurt, Coesack, Amphion, Driver, Vulture, Desperate, Proserpine, Geyser; Pylades, Tartar* en *Harrier* is naar Engeland teruggekeerd.

P.S. Latere berigten houden altijd vol, dat er vredesonderhandelingen op het tapijt zijn en dat de drie mogendheden. welke het verdrag van 2 December 1854 geteekend hebben, de voorwaarden hebben vastgesteld, waarop die zou kunnen worden voorgeslagen. Die voorwaarden zouden te gelijk stevig bepaald en gematigd zijn, zonder oogmerk, om Rusland te vernederen, noch eenig grondgebied aan hetzelve te ontnemen. Men komt te Parijs op tegen de vergaande vorderingen, welke zich bij de oorlogspartij in Engeland lucht geven en welke er op uit zou zijn aan Rusland een of ander gewest te ontscheuren. Men herinnert te Parijs aan de vroeger gezamenlijk kenbaar gemaakte begeerte, om het evenwigt van Europa te *handhaven* en zich van alle zelfzuchtige bedoelingen te onthouden. Ook de nota's van verschillende zijden uit den loop der onderhandelingen te Weenen worden bijgebragt. Men erkent, dat de vrede nog verre van gesloten is, maar ziet toch eene poging ten gunste daarvan, terwijl twee maanden geleden daartoe geen kans scheen te bestaan.

HET OOSTERSCH OORLOGSTOONEEL.

De verovering van Kars is thans officieel bevestigd. Men stemt algemeen overeen, dat, ofschoon Kars gevallen is ten gevolge van gebrek aan levensmiddelen, dit niet ontneemt aan den roem zijner verdedigers. Een geacht Engelsch blad laat zich daarover aldus uit:

Het beleg van Kars is een der schoonste bladzijden in de geschiedenis van den tegenwoordigen oorlog. In allerijl versterkt en verdedigd door de overblijfselen van een leger bestaande uit soldaten. die in den krijg grijs geworden zijn: een handvol manschappen, maar aangevoerd door bekwame en Britsche officieren, heeft Kars tegenstand geboden aan eene blokkade, welke zes maanden duurde, en twee stormen afgeslagen. Daar de vijand digt in de nabijheid zijner hulpbronnen was, zoo was de dappere bezetting als het ware van de wereld afgescheiden. Maar hare volharding faalde geen oogenblik, tot dat zij door den honger genoodzaakt was zich over te geven. Het Britsche volk zal voorzeker op den regten prijs weten te schatten de lofwaardige dapperheid hunner edele broeders, Generaal Williams, luit. kolonel Lohe, majoor Teesdale, kapitein Thompson, den heer Churchill, en Dr. Sandwith, die de Turken een voorbeeld gaven hoe men voor zijn land moet strijden en dapperheid met geduld moet doen gepaard gaan. Hopen wij dat zij spoedig zullen worden uitgewisseld en in de andere veldtogt voor Gumri en Tiflis het verlies van Kars mogen herwinnen.

Het bezit van Kars verschaft den vijand de gelegenheid om op Turksch Armenie het oog te kunnen houden, alsmede over het land ten zuiden van Niarat, en indien de Kurden mogten opstaan, dan zullen zij bevinden, dat dit nu te laat is. Wat de toekomst betreft, rijze deze vraag: Zal Murawieff naar Erzerum oprukken. en zal de mare van den val van Kars Omer-Pacha aanleiding geven om niet verder naar Kartoun voort te rukken, en zal de zegepraal der russische wapenen in Azie de bondgenooten niet noodzaken, om een meer naauwlettend oog op die streken te houden, en om ze in een volgenden veldtogt met de hulp van Europesche troepen, alsmede van Europesche officieren te herwinnen?

OOSTENRIJK.

Het geheele Oostenrijksche leger, het bezettingskorps in de Donau-Vorstendommen alleen uitgezonderd, wordt nu definitief op voet van vrede gebragt. Bij het leger in Gallicië is deze maatregel reeds geheel uitgevoerd, en de verschillende grensbataillons, die tot hiertoe dat leger toegevoegd waren, zijn, even als andere troepen-afdeelingen gedurende de laatste dagen naar hunne haardsteden teruggekeerd. Hetzelfde zal nu ook bij het derde legerkorps, hetwelk onder de bevelen des aartshertogs Albrecht in Hongarije en Zevenbergen staat, geschieden. De talrijke verloven medegerekend, die gedurende den Winter verleend zijn, zal door dit een en ander eene vermindering van ongeveer 80,000 man in het personeel en van tusschen de 40 en 50 millioen gulden op het budget van oorlog verkregen zijn.

In weerwil der zeer groote hoeveelheden tarwe en andere graansoorten uit de Oostenrijksche Staten, vooral uit Hongarije, naar de Pruissische Staten uitgevoerd, blijven de graanschuren van den Keizerstaat nog rijkelijk opgevuld en zijn de prijzen niet boven het hooge minimum gerezen hetwelk zij gedurende de vorige maand bereikten. Kapitalisten, die in granen voor den uitvoer gespeculeerd hebben, behaalden, even als de landbouwers, aanzienlijke winsten, terwijl door dezen handel ook de omloop van geld in Oostenrijk aanmerkelijk ruimer geworden is.

— De inschrijvingen voor de industriële bank overtreffen het gevorderde cijfer met 400 millioen.

DENEMARKEN.

De acte van beschuldiging van de leden van het vorig kabinet is thans bekend. Bij de opmaking er van heeft de heer Brock niet alleen alle registers en papieren, tot de administratie van het Ministerie Oersted behoorende, maar ook de processen-verbaal der zittingen van den Ministeriëlen raad, gehad. Het verdient hierbij opmerking, dat de Ministers zelve hebben verzocht, dat de openbare beschuldiger deze stukken ter zijner beschikking zou hebben.

In de acte komt voor, dat in December 1853 eene vredebreuk tusschen de Westermagten en Rusland reeds onvermijdelijk scheen. De Deensche regering gaf dadelijk te kennen, dat zij in dezen grooten strijd de onzijdigheid wenschte te bewaren, welk voornemen door de zeemogendheden en ook door Amerika ten volle werd gebillijkt. Tegen het laatst van de maand Januarij 1854 evenwel en ofschoon de oorlog nog niet zeker was, begon het Ministerie aan buitengewone wapening te denken. Het was het eerst de Minister van Marine, de schout-bij-nacht Steenbille, die eene buitengewone ligting van matrozen verzocht, om eenige schepen te bemannen, die hij noodig achtte, om de kusten te bewaken, en den Deenschen handel te beschermen. Een ontwerp van wet dienaangaande werd aan den Rijksdag voorgesteld, die echter weinig genegen scheen, de gevraagde uitgaven in te willigen. De heer Steenbille gaf echter te kennen, dat de Rijksdag zich geenszins bond, indien zij de ligting goedkeurde, daar zij niet verpligt was de gelden te verleenen, die tot de verwezenlijking van dien maatregel verder zouden noodig zijn. De Rijksdag verleende toen voorloopig zijne toestemming. Den 8 Februarij 1854, slechts eenige dagen later, kwam ook de Minister van Oorlog, generaal Hansen, in den Ministerraad met een voorstel, om het leger te versterken, de vestingwerken in orde te brengen, eenige nieuwe daar te stellen en in een woord om eene oorlogzuchtige houding aan te nemen. Hij meende dit alles noodig, om gereed te wezen tot zelfverdediging, als Engeland Denemarken mogt willen noodzaken in den strijd tegen Rusland eene gemeene zaak met de Westermagten te maken.

De meeste der Ministers verklaarden zich tegen dat voorstel en beweerden, dat het leger van 24,000 man voor Denemarken voldoende was. De heer Bluhme gaf als Min. van Buitenl. Zaken te kennen, dat hij vertrouwen stelde in de goede bedoelingen der buitenlandsche magten, die de onzijdigheid van Denemarken zonder twijfel zouden eerbiedigen, terwijl de Min. van Finantien, graaf v. Sponneck, te kennen gaf, dat de staat der finantien geene onnoodige uitgaven gedoogde. De generaal Hansen nam toen den schijn aan van toe te geven, maar maakte slechts geringe vermindering in zijn ontwerp en verkreeg van den Koning een bevel, waarbij hij gemagtigd werd het leger te versterken en den Minister van Finantien de noodige gelden aan te vragen. De Min. van Marine ging over tot de ligting van matrozen, dekte de kosten daartoe met gelden, die voor andere zaken waren bestemd.

Intusschen was de Rijksdag bijeen en behandelde juist het budget. Hij toonde zich niet bereid tot het doen van eenige uitgaven, maar verdacht toch het ministerie; die achterdocht was billijk en werd ten volle geregtvaardigd door het besluit van 26 Julij 1854, waarbij een wetgevend ligchaam voor het geheele Deensche rijk werd daargesteld en de regten van den Rijksdag voor een gedeelte ingekort. De Rijksdag stemde een adres aan den koning, waarin werd te kennen gegeven, dat het ministerie het vertrouwen van de vergadering niet meer bezat.

De ministers hielden intusschen eene conferentie, waarin zij aan den Min. van Marine de sommen toekenden voor zijn plan van wapening, dat hij nog had uitgebreid. Wat de plannen van den Min. van Oorlog betrof, de ministers meenden, dat de gevraagde som te aanzienlijk was en men in deze de inwilliging van den Rijksdag moest vragen. De Minister van Finantiën verklaarde echter, dat men thans geene gelden aan de Volksvergadering kon vragen, om geene achterdocht bij de Westermagten op te wekken, maar dat hij intusschen de gelden durfde aangeven. Mogt de Rijksdag die later niet goedkeuren, dan kon men uitgaven vinden uit de gelden, waarover de Koning de vrije beschikking had. Deze verklaring was te vreemder, omdat dezelfde Minister pas te voren had te kennen gegeven, dat de geldelijke toestand geene groote uitgaven gedoogde.

Middelerwijl brak de oorlog uit en de Westelijke vloten doorkruisten rustig de Deensche wateren, terwijl de Russ. vloten zich verborgen hielden. Toch stelde de Minister van Marine zich niet gerust, maar versterkte de kusten en liet de vloot uitvaren. Bij hare terugkomst liet hij slechts 2 kleine scheepjes onttakelen. De Minister van Oorlog drong op eene nieuwe ligting van 14000 man aan, om in verband met zijn ambtgenoot van Marine de versterkingen des rijks te voltooijen. Hunne mede-Ministers gaven te kennen, dat men van de Westermagten de welwillendste betuigingen ontving, maar dat de wapening van Denemarken, Engeland had doen verklaren, dat, als de vijand, de Britsche vloot in eene der Deensche havens zou overwinteren. De Minister van Oorlog gaf toen zijn plan op, maar de Minister van Marine bleef bij het zijne.

Maar de rijksdag kwam weder den 1 Oct. 1854 bijeen en wierp het ministerie Oersted dadelijk uiteen. Het nieuwe kabinet bragt de buitengewone uitgaven van het vorige ministerie dadelijk in de wetgevende kamer. De oud-ministers werden voor den rijksdag gedaagd, en na de inlichting, die zij hadden verstrekt, werd hun te kennen gegeven, dat de gedane uitgaven nutteloos en zelfs schadelijk waren geweest, omdat zij bij de Westermagten wantrouwen had opgewekt. De uitgaven, die onwettig waren gedaan, konden dus niet worden goedgekeurd. Alle andere uitgaven werden afgekeurd, als eigenmagtig geschied, en de ministers Oerstedt, president, v. Tillisch, van binnenland, v. Hansen, van oorlog, Blume, van buitenland, v. Sponeck, van financien, Steenbille, van Marine, Scheel, van Justitie, werden in staat van beschuldiging gesteld, daar zij zonder toestemming van den Rijksdag over de rijksgelden hadden beschikt, hebbende zij, volgens de acte van beschuldiging, eene der belangrijkste regten van de volksvertegenwoordiging geschonden, daar zij alleen de geldmiddelen kan toestaan of weigeren. De heeren Oersted, Tillisch, Blume en Scheel hebben de maatregel niet geprovoceerd, die de vervolgingen noodzakelijk maken. De heer Blume heeft ze zelfs ontraden. Dit kan hun schuld echter slechts weinig verminderen, daar zij als Ministers in een constitutionelen staat zich krachtig hadden moeten verzetten tegen de onwettige voornemens van hunne collega's.

Daarom eischt de openbare beschuldiger, dat allen zullen worden schuldig verklaard en zij gezamenlijk zullen worden veroordeeld, om aan den Staat de sommen te hergeven, die zij onwettig hebben besteed en buitendien de kosten van het geding te betalen.

DUITSCHLAND.

Ter wegneming van de ongelegenheden, welke voortvloeijen uit het bestaan van verschillende stelsels van gewigten in de onderscheidene deelen der Pruissische monarchie, heeft de regering thans aan de tweede kamer een wets-ontwerp tot invoering van een algemeen landsgewigt voorgesteld. Volgens dat ontwerp zal het in 1839 voor het verkeer in de Tolvereeniging ingevoerde pond, hetwelk ruim twee lood zwaarder is dan het tegenwoordige Pruissische, de eenheid van het Prussische gewigt zijn. Honderd van die ponden zullen eenen centenaar, en veertig centenaars een last uitmaken. Het pond zal in dertig lood, het lood in tien wigtjes, het wigtje in tien cents, en de cents in tien korrels verdeeld, en kleinere gedeelten door decimale breuken van den korrel aangeduid worden. Zoowel het tot dusver bestaande afzonderlijke medicinale gewigt, als het goudsmidsgewigt zou worden afgeschaft.

FRANKRIJK.

Volgens het verslag van den staat der bank en der bijbanken in de afgeloopene maand, bedraagt het actief in cassa 219 millioen, zijnde eene vermeerdering van 7 millioen, vergeleken bij eene maand vroeger. De portefeuille bedraagt 416 millioen, hetgeen eene vermindering aantoont van 41 millioen; de voorschotten op openbare fondsen bedragen 42 millioen, zijnde eene vermindering van 8 millioen, die op spoorweg-actien 56 millioen, hetgeen eene vermindering aantoont van 14 millioen. Het passief, aan uitgegeven bankbilletten bedraagt eene som van 593 millioen, zijnde eene vermindering van 20 millioen vergeleken bij eene maand vroeger. De rekening-courant met de schatkist beloopen 72 millioen, zijnde 13 millioen minder, en die met particulieren 116 millioen, zijnde 42 millioen minder.

SPANJE.

De discussien in de Cortes over de staatsregeling zullen binnen twee dagen afgeloopen zijn.

De regering heeft het voorstel van het Parijsche credit mobilier van de hand gewezen, waarbij het zich bereid heeft verklaard om 500 millioen realen tegen den interest van 6 pct. voor te schieten.

BELGIE.

Bij de beraadslaging der Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers over het ontwerp van wet houdende bepalingen tegen den uitvoer van levensmiddelen en tot bevordering van den aanvoer derzelve, is vooral ook over het verbod van uitvoer gehandeld. Vele leden beweerden, dat deze beperking alleen ten gevalle van het volksvooroordeel ingevoerd was, en dat zij, gelijk reeds vooraf op staathuishoudkundige gronden was voorspeld, de graanprijzen in Belgie niet had doen dalen, maar hooger dan op de vrije markt van Engeland en Nederland gehouden had.

De minister van binnenlandsche zaken weersprak deze bewering; hij bewees met een uit officiële bronnen geputten staat, dat de graanprijzen in Belgie na het verbod van den uitvoer eerst eenen tijd lang lager dan in Engeland en Nederland geweest waren, namelijk zoolang als het in Belgie geoogste en vroeger aangevoerde graan voor de binnenlandsche consumtie toereikend was, en dat eerst later, in de maanden Julij tot October jl., toen er voor de consumtie aanvoer van buiten 's lands noodig werd, het graan in Belgie iets duurder dan in Engeland en Nederland was geworden; uit welk feit hij de gevolgtrekking afleidde, dat de uitgever minder op de graanmarkt vermogt dan men meende, en dat de graanprijs veel meer van natuurlijke omstandigheden dan van wetsbepalingen afhing. Uit dien hoofde beschouwde de minister het verbod van uitvoer als eene verstandige toegefelijkheid aan de publieke opinie. Hoewel zelf volle vrijheid voor den graanhandel wenschende, kon hij niet ontveinzen dat de publieke opinie in Belgie daarvan afkeerig was en zelfs, blijkens de adviezen der kamers van koophandel en commissien van landbouw, sedert een jaar nog afkeeriger was geworden. Hij had een van de sprekers hooren zeggen dat de wetgever de publieke opinie niet volgen, maar leiden en voorlichten moest; dat erkende hij, maar hij voegde er bij, dat er tijd vereischt werd om de publieke opinie voor te lichten, en dat zulks vooral in eene zaak, die zoo veel omzigtigheid vorderde als de volksvoeding, met mogt worden uit het oog verloren.

Ten slotte kwam de minister met nadruk op tegen de bewering van sommige leden, dat de hooge graanprijzen door kunstenarijen der handelaars waren bewerkt; hij schreef ze toe aan een werkelijk tekort in den oogst, en zeide zich niet te durven vleijen met de hoop op eene daling van eenig belang vóór den volgenden oogst.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Eerste Kamer.

ZITTING VAN ZATURDAG, 15 DECEMBER.

De Commissie van Rapporteurs is gereed met haar verslag: 1o. over het Amortiseren van Rentegevende Nationale Schuld; 2o. verhooging van Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting van 1854 en 3o. verhooging van Hoofdstuk IX B der Staatsbegrooting voor 1855 (Postkantoor Amsterdam). — Drukken en ronddeelen, om Maandag daarover te beraadslagen na de reeds aan de orde zijnde onderwerpen.

Het Verslag der Commissie van Rapporteurs voor het Wets-ontwerp tot regeling der begrooting wegens den arbeid der gevangenen over 1856, houdt het volgende in:

„Bij de behandeling van dit wets-ontwerp in de afdeelingen hebben eenige leden gemeend bij de Regering ook van wege deze Kamer te moeten aandringen op het verschaffen van arbeid in de gevangenissen, waar tot heden geen of geen genoegzaam werk door de gedetineerden wordt verrigt. Alleen daardoor is er eenige kans, dat de gevangene bij zijn ontslag in de maatschappij terugkeere als een persoon, die, in staat zich zelven het noodige onderhoud te verschaffen, niet terstond wederom in de verzoeking komt zich aan misdrijf schuldig te maken."

Tweede Kamer.

ZITTING VAN ZATURDAG, 15 DECEMBER.

Is ingekomen een voorstel van den heer van der Veen, tot het houden eener enquête nopens den tol van het Zwolsche Diep.

Aan de orde is de voortzetting der beraadslagingen over de artikelen van het wetsontwerp tot aanvulling der wet van 1822 op het binnenlandsch gedistilleerd.

Achtervolgens worden de verschillende artikelen, na langdurige beraadslagingen, aangenomen, en wijzigingen in sommige daarvan gebragt. Op het laatste artikel der wet (art. 49), aldus luidende: „Deze wet treedt in werking met 1 Januarij 1856," wordt door den heer WINTGENS een amendement voorgesteld, om daarachter te voegen de woorden „doch zal voor 31 December 1857 aan eene herziening worden onderworpen."

Op dit amend. stelt de heer THORBECKE een sub-amend. voor, in plaats van 31 Dec. 1857 te stellen 31 Dec. 1856; dan kon eene behoorlijke wet worden ingediend bij den aanvang van het volgende zittingjaar. Na eenige discussien wordt dat sub-amend. verworpen met 37 tegen 21 stemmen en het amend. van den heer Wintgens, aangenomen met algemeene stemmen op eene na, die van den heer Kien.

De geheele wet, zoo als die in den loop der deliberatie gewijzigd is, alsnu in omvraag gebragt, wordt aangenomen met 48 tegen 10 stemmen. Tegen de heeren Thorbecke, van der Linden, Stens, de Lom de Berg, Hoynck van Papendrecht, L. D. Storm, Hoffman, Westerhoff, Sloet tot Oldhuis en Lampens.

Wegens het vergevorderde uur stelt de heer VAN HEIDEN REINESTEIN thans eene motie van orde voor tot het houden van eene avondzitting, voornamelijk met het oog op de veelvuldige werkzaamheden, die de Kamer nog te verrigten heeft, en opdat daarin alles zou kunnen worden afgedaan wat vóór de wet op de middelen aan de orde was gesteld.

De heer VAN HOEVELL zegt, dat hij heden ontvangen heeft het Voorloopig Verslag omtrent zijn voorstel tot het houden van eene enquête nopens de muntplaatjes. Daarin wordt op spoed aangedrongen. Hij zou dus tegen het houden van eene avondzitting zijn, ten einde heden avond aan de Memorie van Beantwoording te kunnen werken, ware het niet dat hem nog ontbreken de redevoeringen van den Minister van Kolonien, die nog niet in het Bijblad zijn geplaatst. Zoolang Spr. die dus niet bezit, kan hij niet tot de beantwoording overgaan, zoodat hij in deze omstandigheden zich tegen het houden van eene avondzitting niet verzetten zal.

De heer DULLERT wil geene bepaalde opgave van hetgeen afgedaan zal moeten worden, zoals de voorsteller van de motie zich heeft uitgedrukt, maar, beginnende met hetgeen aan de orde is, laat hij het verdere over aan het beleid des voorzitters. De heer van Heiden Reinesteijn zegt dit aldus bedoeld te hebben.

Bij stemming wordt de motie van den heer van Heiden Reinesteijn tot het houden van eene avondzitting, aangenomen met 29 tegen 28 stemmen, zoodat de vergadering is gescheiden tot heden avond ten 7½ ure.

's Gravenhage, 16 December.

Bij Koninklijke beschikking van 8 dezer, n°. 72, is het voorstel der Gedeputeerde Staten van Noordholland en Zuidholland goedgekeurd, om de provinciale tentoonstelling van nationale nijverheid, in plaats van in 1856, zoo als in de *Staats-Courant* van 5 November 1853 werd aangekondigd in 1857 te Amsterdam te doen houden, terwijl vervolgens in 1860 eene dergelijke tentoonstelling in eene der gemeenten van Zuidholland zal plaats hebben.

De Min. van Financien heeft bekend gemaakt, dat de rentebetaling op het Grootboek der 2½ pCt. Nationale Schuld, over het halfjaar, verschijnende 1 Jan. 1856, zal geschieden op de verschillende bureaux van het Grootboek der Nationale Schuld, gevestigd te Amsterdam, van Dingsdag 1 tot en met Vrijdag 11 Jan. aanstaande.

Voor de noodlijdenden ten gevolge van aardbevingen, brand en andere onheilen, waardoor Banda, Ternate en andere in den Molukschen Archipel gelegen eilanden in de maanden Junij en Julij 1855 zijn geteisterd, is bij het Departement van Kolonien ontvangen f 460.

Heden zijn voor den Regter-Commissaris uit den Hoogen Raad, den heer Mr. Geradts, twee getuigen gehoord in de aanhangige zaak tegen den heer de Lom de Berg.

Vooral in verband met de opmerking, door den heer Mackay bij de behandeling van hoofdstuk X (oorlog) der Staatsbegrooting voor 1856 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 8 dezer, ten aanzien van het lezen der soldaten in de kazernen, gemaakt, meldt men uit Middelburg, dat sedert eenigen tijd ook in de kazerne aldaar een lokaal is ingerigt tot uitspanningszaal voor de manschappen, welke zaal vol is gedecoreerd en beschilderd door den 2den luitenant W. C. de Vree. De soldaten kunnen zich daar van enkele ververschingen voorzien en vinden er, behalve eene goede verwarming en verlichting, onderscheiden spelen ter hunner beschikking.

Wij zijn heden door eene welwillende hand in staat gesteld te berigten, dat Zr Mjs. schoener met hulp-stoomvermogen *Montrado* den 7den Nov. op de reede van Santa-Cruz, hoofdplaats van het eiland Teneriffe, behouden is aangekomen. — In den korten tijd van 11 dagen heeft dat vaartuig aldus de reis van Vlissingen naar Santa-Cruz afgelegd. Het schip heeft, zoowel zeilende als stoomende, uitmuntend voldaan, daar het bij den wind 8½ en stoomende 7 mijlen heeft beloopen. Men had goed weder getroffen, alleen is het weer buiten het kanaal een paar dagen minder gunstig geweest. Den briefschrijver is het tevens eene aangename taak te kunnen melden, dat alle minder gunstige berigten aangaande dit schip, ten eenemale ongegrond worden bevonden.

(*Utr. Ct.*)

Dat het den veehouders en landbouwers in dezen tijd van dubbel buitengewoon voordeelig gaat, is algemeen bekend, en het kan daarom weligt voor vele lezers niet ongevallig zijn, als wij iets over de veeteelt in ons vaderland mededeelen; deze toch is gewis eene der belangrijkste takken van het volksbestaan. De wereld gebruikt thans hoe langer zoo meer ingezien, en vrij algemeen erkend, en van daar de vele zorgen, die men in de laatste jaren vooral aan veeteelt en landbouw heeft zien wijden; zij trekken sedert ieders aandacht, zelfs de wetenschap neemt er zich mede, en de overal opgerigte landbouwkundige genootschappen loven premien ter aanmoediging uit om landbouw en veeteelt te doen worden, wat ze slechts zijn kunnen: namelijk zoo productief mogelijk. Dit heeft reeds goede vruchten gedragen voor den veestapel en wordt niet alleen naar waarde geschat in ons vaderland, maar ook het buitenland weet van ons goed vee en zijne voortbrengselen meer en meer partij te trekken. Ofschoon dan ook de Nederlanders van ouds wijd en zijd bekend zijn wegens de goede en zindelijke inrigting van boter en kaas, is het den en ander in den laatsten tijd toch zeer toegenomen, zoodat die takken van nijverheid inderdaad eene wezenlijke goudmijn voor ons vaderland zijn. En niet alleen maken opgemelde voedingsmiddelen een zeer belangrijken en winstgevenden handel uit; maar ook de handel in vee is zeer aanzienlijk. Zoo als wij straks reeds zeiden, ons schoone rundvee wordt zeer naar buiten 's lands getrokken, 'tgeen blijkt uit het getal runderen, dat in de laatste jaren paar buiten 's lands is verveerd, ofschoon het opmerking verdient, dat het voortreffelijkste en grootste rundvee wordt gevonden in Noord- en Zuidholland, en daarna eerst dat van Friesland, Groningen en Gelderland wordt gezocht.

Volgens officiële opgaven, die ons te dezer dage onder de oogen kwamen, bedroeg in 't eerste half jaar van 1854 het getal naar buiten 's lands uitgevoerde runderen 32,360, en in gelijk tijdvak van 't vorige jaar (1853) 35,177 stuks; terwijl de invoer van buiten 's lands in 't eerste half jaar van 1854 slechts 5,304 stuks runderen bedroeg. Bij den aanvang van 1854 bedroeg de geheele vaderlandsche veestapel in Noordbrabant 146,835, Gelderland 150,149, Zuidholland 178,261, Noordholland 132,247, Zeeland 45,660, Utrecht 71,518, Friesland 101,121, Overijssel 104,958, Groningen 101,009, Drenthe 50,940, Limburg 57,255, totaal 1,206,153 runderen. (*Utr. Ct.*)

— De tiende jaargang van den Almanak voor Landbouwers en Veehouders, voor het schrikkeljaar 1856, beantwoordt niet minder dan de vorige aan het doel der uitgave, de mededeeling namelijk van vele nuttige voorschriften en wenken, om de meeste voordeelen van landbouw en veeteelt te trekken. Men vindt hier toch in een beknopt bestek ruim veertig daartoe dienstige artikelen, en bovendien vaderlandsche spreuken en zedelessen, voor alle standen nuttig en goed. De hoogleeraar van Hall opent het boekje met een kort maar belangrijk overzigt van de groote veranderingen

ringen in de Landhuishoudkunde van Nederland, in de laatste zestig jaren. Aan het slot daarvan worden de velerlei nog bestaande beletselen van verbeterden landbouw opgesomd, als daar zijn: gemeenschappelijk bezit, tienden, vooroordeelen van den stedeling, vooroordeelen van den boer, nog niet genoeg algemeene deelneming aan het verbeterd onderwijs, enz. « Voorwaar,» zoo besloot de hoogleeraar, «dan alleen zal de Nederlander in den algemeenen wedstrijd van alle beschaafde volken, ter bevordering van den landbouw, het met eere kunnen uithouden, wanneer hij alle hulpmiddelen van kunst en wetenschap met overleg tot zijn voordeel tracht aan te wenden, en wanneer hij steeds met voorzigtigen ijver, op bestendige verbetering wil bedacht zijn.»

* **Scheveningen**, 15 Dec. Thans zijn, Gode zij dank! al onze haringvisschers (behalve de veertien overtreders, die te Lowestoff nog, ter zake van sluikhandel in hechtenis zijn), 300 in getal, in welstand van hun gevaarvol bedrijf, na eene afwezigheid van ruim drie maanden, te midden hunner gezinnen teruggekeerd. Niet alleen, dat men geen enkel sterfgeval te betreuren heeft, maar de vloot bleef zelfs van ziekte verschoond; en slechts één visscher werd in Engeland ziek aan wal gebragt, doch keerde hersteld huiswaarts terug. Heeft mendus alle reden tot denkbaarheid voor het behoud van zoovele menschen en vaartuigen, niet minder grond tot tevredenheid geeft, op eenige uitzonderingen na, dit jaar weder de afloop der steurharingvisscherij. Immers niet minder dan 13,390,000 haringen zijn aangebragt, en de prijzen blijven steeds hoog. Eene schuit, die van den heer Maas, heeft 5 reizen; 5 schuiten hebben 4 reizen; 22 schuiten 3 reizen; 60 schuiten 2 reizen en 13 schuiten hebben slechts eene reis gedaan. In 1850 bestond de vangst van 59 schuiten uit 6,600,000; in 1851 van 63 schuiten uit 8,100,000; in 1852 van 72 schuiten uit 9,396,000; in 1853 (het bij uitnemendheid voordeelige jaar) van 77 schuiten uit 16,580,000 en in 1854 van 90 schuiten uit 11,729,000.

Amsterdam, 14 Dec. Door de Nederlandsche Handel-Maatschappij zijn de navolgende schepen bevracht; als: voor Amsterdam: *Ardjoeno*, kapt. S. R. Post; *Hermine*, kapt. K. B. de Weerd. Voor Rotterdam: *Maleijer*, kapt. P. B. Bok; *Joan*, kapt. A. v. d. Tak.

Leijden, 14 Dec. Ds. de Keijzer, te Arnhem, heeft voor de op hem uitgebragte benoeming herwaarts, bedankt.

— Heden promoveerde alhier tot doctor in de heelkunde de heer J. M. Boom, med. et art. obst. doct. te Tholen, na verdediging van theses argumenti chirurgici; en tot doctor in de regten de heer I. J. M. Laurillard, van Waalwijk, na verdediging (privaat) van een academisch geschrift over het devolutie-regt in het hertogdom Brabant.

Haarlem, 13 Dec. De op heden alhier gehouden collecte ten behoeve der bewoners van Banda, Ternate en andere eilanden in den Molukschen Archipel, die door aardbevingen en andere onheilen geteisterd zijn, heeft opgebragt *f* 388.32½.

Utrecht, 14 Dec. In de zitting van den gemeenteraad alhier, zijn gisteren de afzonderlijke artikelen van het concept raadsbesluit voor het heffen van eene eigene directe belasting, tot een gezamenl bedrag van *f* 38,000, en de vordering, daarbij behoorende, aangenomen, en zijn daarna deze beide stukken in hun geheel goedgekeurd.

§ **Dordrecht**, 14 Dec. In plaats van den vertrekkenden hulpprediker is benoemd de WelEerw. heer C. A. L. van Troostenburg de Bruijn, S. S. Min. candidaat te Zutphen.

— Door het veelvuldige drijfijs is de overtogt aan de veeren vrij moeijelijk, even zoo als aan de Moerdijk ook het geval schijnt te zijn, daar heden morgen omstreeks 9 ure de post van Breda alhier eerst aankwam, die anders des nachts reeds bij tijds aankomt.

— Een ligter met koffij geladen van het clipperschip *Cosmopoliet*, heden morgen voor deze stad gearriveerd, is in Zeeland, ten gevolge van het stooten op deszelfs anker, lek geworden en gezonken.

— Gisteren (Donderdag) tusschen licht en donker, was een meisje bezig twee kinderen in eene bakslede op de Lindegracht alhier te rijden, toen zij de onvoorzigtigheid had te digt bij eenen trap te komen, waar de slede wentelde en met de beide kinderen in de gracht viel. Het bijzijnde meisje zette het op een loopen, zoodat de ongelukkige kinderen ongetwijfeld het leven hadden verloren, had een daar wonende schoenmaker dit ongeval niet bemerkt en beide kinderen nog bij tijds kunnen redden.

Schokland, 12 Dec. Op den 7 dezer kwam de beurtschipper Henkels van Zwolle op Amsterdam, vice versa, na zich met moeite door het ijs gewerkt te hebben, alhier met zijn schip aan. Onder meer andere passagiers, was er een transport van 23 kolonisten onder geleide van 5 geregtsdienaars aan boord. Men vermoedt ligt, hoe moeijelijk het was om bij gebrek aan de vereischte middelen, alle deze menschen behoorlijk te verzorgen. Het doet ons daarom genoegen te kunnen berigten, dat de burgemeester van het eiland Schokland met de meeste bereidvaardigheid en op eene voldoende wijze in alles heeft voorzien, zoodat heden allen in den besten welstand dit eiland weder hebben verlaten.

Wijk bij Duurstede, 13 Dec. Het ijs in de rivier alhier is vermeerderd; in den Roodvoet is de rivier bijna geheel, en voor de stad ¾ met ijs bedekt.

's Hertogenbosch, 13 Dec. Door de ingevallen vorst is de stoomboot-dienst tusschen deze stad en Rotterdam gisteren gestaakt moeten worden. Die op Maastricht heeft reeds eenige dagen geleden hare dienst moeten eindigen.

Kunsten en Wetenschappen.

In den loop van dit jaar hebben, op aanzoek van de heeren Jonkh. N. J. Storm van 's Gravesande, D. van der Pot, Jonkh. A. L. Coenen, A. van der Hoop Jac. Zn., en Isaac Reepmaker, eenige voorstanders hier ter stede van het Nationaal tooneel zich met hen vereenigd, ten einde alsnog eene welverdiende en te lang achtergebleven hulde te brengen aan de nagedachtenis van den grooten Nederlandschen tooneelkunstenaar Ward Bingley, te Rotterdam geboren in 1757 en te 's Gravenhage in 1818 overleden.

Ten gevolge hiervan is door hunnen verdienstelijken stadgenoot, den heer J. Strackee, het model eener buste van Bingley vervaardigd, voornamelijk naar het portret, hetwelk den grooten kunstenaar voorstelt in het karakter van Avogaro, in het treurspel «Gaston en Bayard,» en dat altijd geoordeeld is eene treffelijke gelijkenis te bezitten. Het model, de vorm voor afgietsels en een pleister-afgietsel zijn ten geschenke aangeboden aan de Rotterdamsche Schouwburg-Vereeniging, als tegenwoordige eigenares van het tooneel, waarop Bingley mede zoo veel roem verwierf en dat in de plaats zijner geboorte is gevestigd; terwijl ook afgietsels zijn aangeboden aan zijne dochter, mevrouw Johanna Cornelia Hoedt, weduwe van wijlen den heer J. H. Hoedt, die beide mede zoo veel tot den bloei van het Vaderlandsch tooneel hebben bijgedragen, alsmede aan heeren Burgemeesters en Wethouders der steden Amsterdam en 's Gravenhage, aan de commissie van het museum Boymans te Rotterdam en aan bestuurderen der Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen te Rotterdam, met verzoek die in de schouwburgen dier steden en in een der vertrekken van genoemd Museum en Academie eene voegzame plaats te willen geven.

Wij vernemen met genoegen dat de buste in alle opzigten voortreffelijk is uitgevallen, en een nieuw bewijs oplevert van de bekwaamheden van onzen verdienstelijken stadgenoot, den heer Strackee, die zich reeds door zeer vele voortbrengselen der beeldhouwkunst roem heeft verworven, en dat een der afgietsels al reeds op eene, daartoe door den heer W. Thijsen alhier met veel talent en smaak vervaardigde console, is geplaatst in de voor de aanschouwers bestemde foyer van het nieuwe schouwburglocaal, aan welke het geen gering sieraad bijzet.

Wij achten het te dezer gelegenheid niet ongepast te herinneren, dat het wel eenige opmerking verdient hoe drie groote tooneelkunstenaars, waarop Nederland mag roemen, namelijk Bingley, Wattier en Snoek, allen te Rotterdam geboren zijn.

Verscheidenheden.

Een Gentsch blad vermeldt gedeeltelijk eenen brief op den 16 Oct. jl. voor Sebastopol geschreven door eenen Gentenaar, P. de Castor, dienende bij het 1ste regement van het Fransche vreemden-legioen, en tevens berigt inhoudende nopens twee andere Gentenaars, J. van Laecke en Speliers. In dien brief leest men onder anderen:

«. . . . Ik zal u vertellen wat wy gedaen hebben in stad van Sebastopol, de dry dagen dat wy daer geweest hebben. Wy hebben alles kapot geslagen, alles vernield verbrand en alles opgedronken dat wy gevonden hebben. Witten wyn, rooden wyn in flesschen en gebeele tonnen brandewijn, brood, boter, kaes en veel andere dingen hebben wy daer gevonden, zooals vrouwkleederen, manskleederen, goud- en zilverwerk huisraed enz. Niemand zou willen gelooven wat goed en geld er in de stad van Sebastopol gebleven is. De dry dagen dat wy daer geweest zyn, heeft het legioen Etrangère, met de Fransche regementen niet anders gedaan dan *bras-dessus bras-dessous* door de stad te loopen onder het zingen van liederen van Napoleon en bedronken als den grootsten Polonais van de wereld. Ik moet van die stad zwygen, of ik word er zot van.

«Ik schryve dezen brief onder eenen grooten appelboom. Wy hebben hier eene flesch cognac, goede tabak, en dat altemael op rekening van die goede Russen. Ons leger is nog altijd op route om verder te marcheren.

Ingezonden Stukken

Mijnheer de Redacteur!

Met genoegen heb ik in het verslag van eene der laatstgehoudene zittingen van den gemeenteraad alhier gelezen, dat men het denkbeeld, tot doorgraving van een kanaal naar Scheveningen, niet heeft laten varen. Er is namelijk in die zitting eene commissie benoemd tot het ontwerpen van een adres aan den Koning, waarbij, Z. M. eerbiedig verzocht zou worden aan de Staten-Generaal eene wet aan te bieden tot onteigening ten algemeenen nutte, van de, voor die doorgraving benoodigde, gronden. Het is te hopen, dat op dit request eene gunstige beschikking worde genomen, en dat de Staten-Generaal de daartoe betrekkelijke wet zullen goedkeuren, want het is voor de residentie van het grootste belang dat deze gewigtige zaak zoo spoedig mogelijk tot stand kome. Het is toch aan geen twijfel onderhevig, dat het voor 's Gravenhage eene dringende behoefte is voortdurend van versch water voorzien te worden. De watermachine, die op ongeveer *een uur* afstands van de stad gelegen is, staat gedurende de maanden October tot en met April stil. Gedurende dien tijd bestaat er alzoo geen gelegenheid om versch water te verkrijgen, dan alleen door het regenwater. Vroeger, toen de watermolen opgerigt was, waar thans het *Willemspark* gelegen is, verkreeg men gaande weg versch water in den Hofvijver, waardoor men bij voortduring konde spuijen, thans is dit niet het geval en al is de water-machine in werking, dan verliest men door den verren afstand zooveel water, dat de spuijing, die daardoor plaats heeft, bijna niet noemenswaardig is. Het is zoowel voor den gezondheids-toestand als voor de reinheid der residentie te wenschen, dat het ontwerpen plan tot stand kome, of dat men naar andere middelen omzie, opdat er in het verkrijgen van versch water in de hofstad op eene betere en doeltreffender wijze, dan thans plaats heeft, worde voorzien. Moge het beter tot hebben dan de plannen van den beroemden ingenieur Redelijkheid, in de vorige eeuw, en men hierbij indachtig zijn aan hetgeen wijlen de zoo vroeg aan deze stad ontrukte Dr. Schick met zoo veel kracht en zorgvuldigheid nopens de bevordering van den gezondheidstoestand van 's Gravenhage gezegd heeft.

Met de plaatsing van het bovenstaande zult UEd. verpligten

Een uwer abonné's.

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fr. Schouwb., Maandag, 17 December 6¾ ure. LA PROMISE, Opéra Comique en 3 actes. LA MARRAINE, vaudeville en een acte.

Kon. Holl. Schouwb., Dingsdag, 18 Dec. 7 ure. DE GEVANGENIS, blijspel in 4 bedrijven; HET FEEST DER AMBACHTSLIEDEN, Blijspel in 1 bedrijf.

Advertentiën.

DE PILLEN EN ZALF VAN HOLLOWAY,

zijn uitmuntende middelen voor *klierziekte*. F. D....., te Oosterwold, was in een zeer bedenkelijken toestand. Sedert jaren was hij onderhevig aan klierziekte, en eindelijk was zijn geheel ligchaam bedekt met zweren, hetwelk hem tot een voorwerp van afschrik voor een ieder maakte. Hij beproefde alle bedenkelijke geneesmiddelen, doch te vergeefs; eindelijk werd hem door iemand aangeraden het gebruik der Zalf en Pillen van Holloway. Hij volgde dien raad op, en na dezelven gedurende eenigen tijd gebezigd te hebben, werd hij volmaakt hersteld.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt: Doosjes Pillen à *f* **0.80**, *f* **1.85**, *f* **3.00**, *f* **6.75**, *f* **13.50**, *f* **20.50.** Potjes Zalf à *f* **0.80**, *f* **1.85**, *f* **3.00**, *f* **7.05**, *f* **13.85**, *f* **20.25**.

Zijn op franco aanvragen à contant te bekomen bij: J. M. VAN RENESSE, te 's Hage; bij B. ADAMA, te Amsterdam; bij L. J. GROOTENDORST, te Utrecht en bij J. STRAATMAN, Hoofd-depôthouder te 's Bosch, alsmede in HOLLOWAY'S Etablissementen te Londen, 244 Strand, en te New-York, 80 Maiden Lane. (9.)

Prijs-Courant der Effecten.

PER TELEGRAAF.

AMSTERDAM, 15 December 1855.

	pCt.			
Nederl. W. Sch.	2 1/2	62 7/16	1/2	1/2
Dito dito 1844.	3	74	1/8	74
Dito dito 1844.	4	92 7/8	93	92 7/8
O. I. L. 1844 . . .	4	—	—	—
Amort. Synd.	3 1/2	—	—	—
Hand.-maats.	4 1/2	—	—	—
Belgie. certific. bij *Rotschild*. . .	2 1/2	—	—	—
Rusl. Bij *Hope* 1798 en 1816 . .	5	100 1/8	—	—
Dito 1828—1829 . .	5	99 1/4	1/2	—
Insch. in Assign. . .	6	—	—	—
Cert. van dito. . . .	6	—	—	—
Neg. 1831—1833. .	5	80	—	—
Hope en C°. 1840.	4	74	—	—
Stieglitz.	4	73 1/8	—	—
dito 1854.	5	78 3/8	3/4	5/8
Nieuwe Engels. . . .	4 1/2	80 1/4	—	—
Polen. Certific. . .	4	87 3/8	—	—
Aand. Lot. fl. 500. .		142 3/4	—	—
Spanje. Nieuwe . .	1 1/4	20 1/8	1/4	1/8
Buitenl.	3	—	—	—
Binnenl. 6/m.	3	33 1/8	1/4	1/8
Cert. Coup.		4 11/16	3/4	—
Amortisable		7 3/16	—	—
Portug. Lond. . . .	3	40 1/2	5/8	1/2
Oostenr. Metal. . . 1816—1852. . . .	5	63 7/8	64	—
Dito 1849—1854. .	5	73 11/16	3/4	—
Dito Zilv. Nation. .	5	67 1/16	1/4	1/8
Dito 1847—1852. .	2 1/2	32 5/8	11/16	—
Pruiss. Lot. 1854. .	3 1/2	194 3/4	—	—
Braz. Lond. 1824. .	5	—	—	—
Peru 〃	4 1/2	—	—	—
Mexico 〃	3	18 1/8	—	—
Gren. 〃	2 3/4	19 3/16	—	—
Uitgestelde.		6 11/16	3/4	—
Ecuad. Lond. . . .		3 9/16	—	—
Venez. 〃	4	—	—	—
Uitgestelde.	1 1/2	—	—	—

Onbeduidende beurs. — Russen met verkoopers alle lager. Russen 1855. 81 1/8 3/8 3/8.

LONDEN, heden.

Eng. geconsolid.	3	pCt.	88 3/4 à —
Spanje.	1 1/4	〃	20 1/2 à —
Mexico	3	〃	19 5/8 à —

PARIJS, heden.

Fransche certific.	4 1/2	pCt. fr.	—
〃 〃	3	〃	64.60
Spanje	3	〃	—
〃	1 1/4	〃	—

WEENEN, 14 Dec.

Metalliek	5	pCt.	78 3/4
Nationaal	5	〃	77 1/2
Wissel London		〃	10.46
Zilver		〃	—

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.